

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. S.
przeciwko W. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
o odprawę pieniężną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 września 2018 r.,
zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 6 lutego 2018 r., sygn. akt III APa [...],

1. oddala zażalenie;

**2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w W.
na rzecz adwokata A. M. kwotę 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt
złotych), powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług,
tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
powodowi w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 6 lutego 2018 r. odrzucił wniosek W. S. o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 19 stycznia 2017 r. odrzucające jego skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 stycznia 2011 r. (pkt 1) i odrzucił zażalenie na to postanowienie (pkt 2).

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że w dniu 24 sierpnia 2017 r. Okręgowa Rada Adwokacka wyznaczyła adwokata A. M. pełnomocnikiem z urzędu skarżącego. Ustanowiona pełnomocnik w dniu 14 września 2017 r. dokonała lustracji akt niniejszej sprawy, jak również dokonała kserokopii wybranych kart. W dniu 18 października 2017 r. wywiodła wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na punkt pierwszy postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 stycznia 2017 r. Do wniosku pełnomocnik dołączyła również zażalenie na punkt pierwszy postanowienia z dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że wniosek o przywrócenie terminu należało odrzucić jako spóźniony. Przyjął, że w dniu 14 września 2017 r. ustała przyczyna uchybienia terminowi do wywiedzenia przez pełnomocnika mającego zdolność postulacyjną zażalenia i to od tej właśnie daty należało liczyć tygodniowy termin, który upłynął w dniu 21 września 2017 r. Tymczasem wniosek o przywrócenie terminu pełnomocnik nadała do Sądu w dniu 13 października 2017 r., a zatem 23 dni po terminie określonym w art. 169 § 1 k.p.c. W związku z powyższym Sąd Apelacyjny odrzucił także zażalenie wywiedzione wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu.

Powód W. S. zaskarżył powyższe postanowienie w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego mający istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 50 § 3 pkt 2 k.p.c., przez wydanie orzeczenia kończącego sprawę przez sędziów objętych wnioskiem o wyłączenie sędziego przed rozstrzygnięciem wniosku w tym zakresie oraz sprzeczność istotnych ustaleń z treścią materiału dowodowego przez przyjęcie, że wraz z pierwszą lustracją akt przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu ustała przyczyna uchybienia terminu, podczas gdy lustracja ta została dokonana w zakresie zbadania zasadności złożenia zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 10 sierpnia 2017 r.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że w wydaniu zaskarżonego postanowienia wzięli udział sędziowie objęci wnioskiem o ich wyłączenie od orzekania w niniejszej sprawie: M. K.-W., M. T. i B. L.. Postanowieniem z 11 stycznia 2018 r., Sąd Apelacyjny w [...] (sygn. akt VIA Co [...]) oddalił wniosek o wyłączenie wymienionych powyżej sędziów. Postanowienie to zostało zaskarżone

przez powoda. Postępowanie zażaleniowe nie zostało zakończone i postanowienie Sądu Apelacyjnego z 11 stycznia 2018 r., nie jest prawomocne; dopiero prawomocne postanowienie oddalające wniosek o wyłączenie sędziego pozwala stwierdzić, że wniosek o wyłączenie został rozstrzygnięty. Oznacza to, że sędziowie objęci wnioskiem nie mogli wydać postanowienia o odrzuceniu wniosku o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia i odrzuceniu zażalenia, jako że jest to postanowienie kończące postępowanie w sprawie.

„Z daleko posuniętej ostrożności procesowej” podniesiono również zarzut błędnych ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Apelacyjny w zakresie określenia daty ustania przyczyny uchybienia terminu do złożenia zażalenia przez pełnomocnika z urzędu. Sąd Apelacyjny przyjął, że tygodniowy termin od ustania przyczyny uchybienia należy liczyć od daty lustracji akt sprawy przez pełnomocnika z urzędu. Takie stanowisko jest całkowicie nieuzasadnione. Pierwsze zapoznanie się z tak obszerną sprawą nie może stanowić dowodu pełnej znajomości akt przez ustanowionego pełnomocnika z urzędu. Pełnomocnik został ustanowiony do reprezentowania powoda w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym. Pracownik Biura Obsługi Interesantów poinformował pełnomocnika o wysłaniu odpowiedniej korespondencji. Przeglądając akta 14 września 2017 r., pełnomocnik rzeczony korespondencji jeszcze nie otrzymał, a sama lustracja akt skierowana była na analizę zasadności innego postanowienia - z dnia 10 sierpnia 2017 r. Powyższe postanowienie zostało doręczone pełnomocnikowi 26 września 2017 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 50 § 3 k.p.c. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędziego sędzia, którego dotyczy wniosek, może podejmować dalsze czynności; nie może zostać wydane orzeczenie lub zarządzenie kończące postępowanie w sprawie.

Pod rządem komentowanego przepisu w brzmieniu przed zmianą dokonaną ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 r.,

poz. 1311) już od chwili wniesienia wniosku o wyłączenie sędziego objęty wnioskiem nie mógł dokonywać czynności w sprawie. Dopuszczono jedynie możliwość podejmowania czynności niecierpiących zwłoki. Współcześnie sędzia może podejmować wszystkie niezbędne czynności, z wyjątkiem orzeczenia lub zarządzenia kończącego postępowanie w sprawie. Pojęcie „postanowienie (zarządzenie) kończące postępowanie w sprawie” podlega opisowi w opozycji do pojęcia „postanowienie niekończące postępowania w sprawie” (np. art. 356, 359, art. 394 § 1). Postanowienie (zarządzenie) kończy postępowanie wtedy, gdy – uprawomocniwszy się – trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty w danej instancji (por. np. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 22).

Wobec powyższego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 19 stycznia 2017 r., odrzucające skargę powoda o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 stycznia 2011 r., jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie (w sprawie o wznowienie postępowania).

Wydanie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie przez sędziego, co do którego złożono wniosek o jego wyłączenie na podstawie art. 49 k.p.c., nie powoduje nieważności postępowania, gdyż takie naruszenie prawa procesowego nie zostało w art. 379 pkt 4 k.p.c. zakwalifikowane jako przyczyna nieważności. Zgodnie z nim bowiem nieważność postępowania zachodzi wtedy, gdy w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. Chodzi tu zatem o przypadki wymienione w art. 48 § 1 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2001 r., I CKN 995/00, LEX nr 1167299; z dnia 25 listopada 2015 r., II CSK 752/14, LEX nr 1943239; z dnia 20 kwietnia 2018 r., V CSK 595/17, LEX nr 2500501).

W rezultacie czynności podejmowane przez sędziego wbrew zakazowi wskazanemu w art. 50 § 3 k.p.c. nie powodują nieważności postępowania, a co najwyżej uchybienie procesowe, który może wpłynąć na wynik sprawy. Wykazanie takiej zależności staje się możliwe wtedy, gdy wniosek o wyłączenie sędziego okaże się uzasadniony. Ponieważ zażalenie powoda na postanowienia oddalające

o jego wniosek o wyłączenie wskazanych wyżej sędziów został oddalony postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 czerwca 2018 r. - jako nieuzasadniony, nie można uznać, że uchybienie art. 50 § 3 k.p.c. miało wpływ na wynik rozstrzygnięcia zawartego w postanowieniu Sądu Apelacyjnego z dnia 6 lutego 2018 r.

Postanowienie w przedmiocie przywrócenia terminu (oddalające, uwzględniające lub odrzucające wniosek) nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie i nie podlega samodzielnemu zaskarżeniu na podstawie art. 394 § 1, w tym także wtedy, gdy dotyczy terminu do wniesienia środka odwoławczego lub środka zaskarżenia. W wypadku odrzucenia lub oddalenia przez sąd wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia środka odwoławczego (np. apelacji) lub innego środka zaskarżenia (np. sprzeciwu od wyroku zaocznego) sąd powinien jednocześnie odrzucić środek odwoławczy lub środek zaskarżenia i to postanowienie, jako kończące postępowanie w sprawie, podlega zaskarżeniu (art. 394 § 1 k.p.c.; co do postanowień sądu drugiej instancji – por. także art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c.). Rozpatrując zażalenie, sąd może – na wniosek skarżącego – rozpatrzyć także postanowienie odrzucające lub oddalające wniosek o przywrócenie terminu (art. 380 w zw. z art. 397 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.; zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNAPiUS 2000 nr 24, poz. 887 z glosą W. Broniewicza, OSP 2001, z. 5, poz. 257 i n.; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2008 r., III CZP 119/07, OSNC-ZD 2008, nr D, poz. 98; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 czerwca 2014 r., IV CZ 36/14, LEX nr 1495946; z dnia 24 września 2015 r., V CZ 49/15, LEX nr 1827144).

Niezaskarżalne postanowienie oddalające (odrzucające) wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia (tu: na odrzucenie skargi o wznowienie postępowania) może być poddane kontroli Sądu Najwyższego na podstawie art. 380 k.p.c. przy rozpoznawaniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, ma bowiem niewątpliwie wpływ na to rozstrzygnięcie. Warunkiem przeprowadzenia takiej kontroli jest jednak złożenie we wnoszonym przez profesjonalnego pełnomocnika środka odwoławczym wyraźnego wniosku (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 października

2006 r., I CZ 81/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 36, z dnia 7 listopada 2006 r., I CZ 53/06, LEX nr 846607 i z dnia 21 sierpnia 2014 r., IV CZ 43/14, LEX nr 1544216).

Z konstrukcji sporządzonego przez pełnomocnika będącego adwokatem zażalenia jednoznacznie wynika, że tym środkiem odwoławczym zostało objęte postanowienie Sądu drugiej instancji w całości, a więc nie tylko w zakresie odrzucającym zażalenie, ale także w części odnoszącej się do oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności procesowej. Skarżący nie zawarł natomiast w zażaleniu ani stosownego wniosku, o którym stanowi art. 380 k.p.c., ani nawet nie powołał się na ten przepis. Zawarte w zażaleniu rozważania dotyczące okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej nie mogą być same w sobie uznane za taki wniosek i wywołać określonego w art. 380 k.p.c. skutku polegającego na zweryfikowaniu postanowienia w części objętej jego pkt 1, a dotyczącej oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie podziela przyjęte w judykaturze stanowisko, że w środku zaskarżenia wnoszonym przez profesjonalnego pełnomocnika wniosek taki powinien zostać jednoznacznie sformułowany, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom wnoszonym przez takich pełnomocników treści wprost w nich niewyrażonych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 stycznia 2014 r., II UZ 63/13, LEX nr 1418894; z dnia 19 stycznia 2012 r., IV CZ 109/11, LEX nr 1169154; z dnia 12 lipca 2012 r., I CZ 76/12, LEX nr 1228772).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.